

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate; de Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. I. Prima difficultas resolvitur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77355](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77355)

de actibus supra enumeratis dicit: *sive feceris, A sive non feceris, nec justitiam habebis, nec injustitiam.* Nam esto ly *feceris* denotet actum particularem & in individuo, potest tamen & debet intelligi Hieronymus de illis operibus sumptis in particulari, & ut sunt in individuo, secundum id individuale quod habent ex objecto, ex qua parte verum est, praedictos actus, sive fiant, sive non fiant, neque ad justitiam nec ad injustitiam pertinere. Ob hoc tamen non negat quod ex fine, & aliis circumstantiis, quae objecto & speciei accidunt, debeant tales actus habere bonitatem aut malitiam, supposito quod fiant cum deliberatione.

45. Objicies quartò: Si quis ob exercitium duntaxat propriae libertatis, aliquem actum ex specie & objecto indifferentem eliceret, v. g. festucam de terra levaret, talis actus neque esset bonus & honestus, neque malus & vitiosus, sed omnino indifferens; cum exercere propriam libertatem, non sit determinatè bonum, aut determinatè malum, sed purè indifferens: Ergo potest dari actus indifferens in individuo.

46. Respondeo, quod si aliquis semel tantum aut bis aliquem actum ex specie & objecto indifferentem faceret, eo solo fine ut libertatem exerceret, talis actus esset bonus & honestus; haberet enim finem honestum, scilicet exercitium propriae libertatis, quam aliquando exercere, etiam circa actum ex objecto indifferentem, honestum est. Si verò saepe vellet ob eum duntaxat finem operari, tales actus non essent boni & honesti, sed mali & otiosi: quia licet semel aut iterum exercere libertatem circa actus indifferentes, honestum sit, & rationi consonum, saepius tamen id facere, nullam habet honestatem, sed otiositatem.

DISPUTATIO VI.

De moralitate actus interioris.

Ad questionem 19. D. Thoma.

E GIMVS huc usque cum D. Thoma qu. 18. de moralitate actuum humanorum in communi: nunc breviter dicendum de moralitate actuum interiorum, qui sunt praecipue intentio & electio, de qua S. Doctor qu. 19.

ARTICVLVS PRIMVS.

*An bona intentio ex prava electione vitietur, & electio prava ex bona intentione rectificetur, vel saltem bonitas intentionis, dimi-
nuat malitiam electionis?*

I. **T**RIA hic inquirimus, seu tres difficultates breviter hic discutiendas movemus. Prima est, an actus intentionis, qui ex se & ex proprio objecto non habet unde vitietur, sed ex illa parte foret bonus, ex eo quod sit causa malae electionis reddatur malus: v. g. cum quis ex intentione efficaci dandi eleemosynam, furatur ut tribuat eleemosynam, quaeritur an intentio illa sit mala, seu vitiosa ex electione hujus mali medij? Se-

cunda difficultas est, an intentio boni finis possit aliquando totaliter auferre malitiam electionis pravi medij: v. g. an liceat aliquando mentiri ad tuendam vitam proximi, vel aliquid grave damnum evitandum? Vel utrum virgo, ut in valorem suae pudicitiae effugiat, possit absque peccato se praecipitare in flumen, aut sibi manus violentas inferre? Tertio quaeritur, an supposito quod intentio boni finis non auferat totaliter malitiam pravae electionis, eam saltem aequaliter minuat; ita ut furtum quod fit ex intentione dandi eleemosynam, non sit adeò grave, sicut esset, si absque hujus boni finis intentione fieret.

S. I.

Prima difficultas resolvitur.

DICO primò: Quando intentio per se & necessariò cum prava electione connectitur, ab ea vitiat: secus verò, si per accidens tantum, & ex malitia eligentis, cum ea conjungatur.

Probatum prima pars: Quando intentio per se & necessariò cum prava electione connectitur, in eam influit, ipsamque virtualiter continet, nam intentio est voluntas circa finem, non quomodocumque, sed ut acquirendum per media, & ex ipsa movetur operans ad ea eligenda: Sed quod influit in peccatum, seu trahit voluntatem ad illud, malum est: Ergo intentio quae per se cum prava electione connectitur, eamque necessariò infert, est mala, & à tali electione vitiat. Unde S. Bernardus in libro de dispensatione & praeepto cap. 17. dicit quod *ut rectus sit oculus intentionis, duo requiruntur, nempe charitas in intentione, & veritas in electione*: hoc est rectitudo finis, & medij electi.

Probatum secundò: Actus humani bonitatem aut malitiam moralem desumunt à circumstantiis, ut supra ostensum est: Sed cum aliquis ex intentione efficaci dandi eleemosynam furatur, tale furtum est circumstantia illius intentionis: Ergo eam vitiat & eorumpit. Minor probatur: Effectus per se ex aliqua actione sequutus, est circumstantia *Quid*: id etiam quod ad aliquid faciendum praestat opem & auxilium, est ejus circumstantia, nimirum circumstantia *Quibus auxiliis*: Sed cum aliquis ex intentione efficaci dandi eleemosynam furatur, furtum est effectus per se ex tali intentione sequutus, & medium cujus ope & auxilio utitur ad finem illum obtinendum: Ergo ex duplici capite est circumstantia illius intentionis.

Probatum tertio: Sic se habent intentio & electio in practicis, sicut principium & conclusio in speculativis, ut docet Philosophus 7. Ethic. cap. 8. Sed quando ex aliquo principio per bonam consequentiam infertur conclusio falsa, tale principium in se falsum est: Ergo similiter cum ex intentione per se & necessariò infertur prava electio, seu eligitur malum medium, talis intentio est in se mala & vitiosa.

Ex his probata manet secunda pars conclusionis: Nam quando intentio non connectitur per se cum prava electione, quod assumatur malum medium, non provenit ex vi intentionis, quae id non exigit, nec ad id determinat voluntatem, cum illa sit contenta electione medij honesti quo finis posset obtineri, sed malum medium provenit ex pravitae voluntatis illud eligentis: Ergo tunc electio talis medij non reddit malam pravam intentionem: sicut cum ex defectu arguentis,

tis, ex principio vero deducitur falsa conclusio, hujus falsitas non redundat in ipsum principium, nec illud reddit falsum, sed in argumentum, qui male ipsum applicat, & ratione hujus male applicationis ex vero falsum deducit. Unde qui habens bona propria efficaciter intendit dare eleemosynam, in tali intentione non peccat, etiam si illam det, postea furetur: quia furtum non sequitur per se ex tali intentione, sed ex prava voluntate & malitia peccantis, nam poterat etiam ex propriis dare eleemosynam. Qui vero non habens unde faciat eleemosynam, nisi ex alienis, eam efficaciter dare intendit, peccat: quia ex tali intentione per se & necessario sequitur furtum, sive acceptio rei alienae; sicque illa intentio, cum per se sit ratio volendi malum, est inordinata, & perversa. Similiter qui vendit agnum sacerdoti idolorum, non peccat, etiam si sciat illum idolis immolaturum, quia talis immolatio non per se sequitur ex agni venditione, sed ex prava sacerdotis voluntate: poterat enim illo agno uti ad faciendum convivium amico. Si autem illi vendat vestes cultui idolorum deputatas, procul dubio peccat: quia cum non possint tales vestes ad alios usus deservire, cultus idolorum per se sequitur ex tali venditione.

Confirmatur: Quando malum medium per accidens conjungitur fini honesto, non est ejus circumstantia; quia nec est effectus per se ex illo sequutus; nec medium per se ad ejus affectuonem conducens: Ergo tunc intentio non vitatur ex electione illius. Unde S. Thomas in hac qu. 19. art. 8. in argumento *sed contra*, & in 2. dist. 38. qu. 1. art. 5. concedit dari aliquando rectam intentionem cum mala electione: quod non potest aliter contingere, quam in casu nostrae conclusionis, quando scilicet intentio non influit per se in pravam electionem, sed per accidens ex malitia operantis ei conjungitur.

Objicies primo contra primam partem conclusionis: Intentio secundum se est prior quam electio: Ergo non sumit malitiam ex illa, quamvis per se & necessario cum ea connectatur. Consequentia videtur legitima: quia prius non dependet à posteriori.

Respondeo, quod licet intentio sit prior actu electionis formaliter sumpto, ipsa tamen electio, ut virtualiter in intentione contenta, non solum est simul cum actu intentionis, sed etiam aliquo modo prior, quia se habet per modum circumstantiae ex parte objecti specificantis intentionem, illudque vitantis, ut supra ostensum est.

Objicies secundò: Intentio eleemosynae, etiam si fiat ex furto, est in specie misericordiae; siquidem per talem eleemosynam verè sublevarur miseria proximi, & impletur praeceptum dandi illam, si inister: Ergo talis intentio est bona, & non vitatur à prava illa electione, cum qua connectitur.

Respondeo negando Antecedens. Ad cujus probationem dicendum quod eleemosyna, quae est virtus, non consistit in sola sublevatione miseriae, quomocumque facta, sed prout decet, & sine praesudicio alterius: unde si quis cum damno alterius sublevet alienam miseriam, vel det pauperi mulieris pretium meretricij, quo sublevet ejus paupertatem, non facit actum misericordiae, sed injustitiae, vel impudicitiae. Nec obstat quod per talem actum adimpleat praeceptum eleemosynae ex parte materialis effectus, qui est sublevatio

Tom. III.

alienae miseriae: quia sunt quaedam praecepta quae non obligant ad modum, sed solum ad substantiam actus, & sic adimplentur per actus bonos ex objecto, quamvis sint vitati ex fine, vel alia mala circumstantia.

Objicies tertio contra secundam partem conclusionis: Omnis pravus effectus imputatur cause liberae: Sed intentio, quae durat quando postea eligitur malum medium, est libera, & causa talis electionis; non enim potest esse electio, nisi in virtute intentionis: Ergo iste pravus effectus male electionis imputatur intentioni perseveranti, & vitiat illam, quamvis per accidens tantum talis intentio & electio inter se connectantur.

Respondeo primo, quod cum eligitur primum medium post rectam intentionem, non eligitur in virtute ejus; quia cum sit bona, non movet ad malum: sed tunc formaliter vel virtualiter est alia intentio, influens in illam electionem, subindeque per se cum illa connexa, si non quantum ad specificationem, saltem quantum ad exercitium, ut explicat Joannes à S. Thoma hic disp. 11. art. 3. unde tunc haec intentio à tali electione vitatur.

Secundo respondetur, concedendo quod homo utitur bona intentione praeterita, saltem virtualiter manente, ad malam electionem: sed propterea non vitatur talis intentio, quando cum mala electione per accidens tantum connectitur, quia talis usus & applicatio non est ex vi intentionis, sed ex malitia eligentis, ut antea declaravimus: sicut si quis actum eleemosynae ritè factum, postea ordinet ad inanem gloriam, non vitatur talis actus, quia hoc provenit ex malitia ordinantis, non ex ipsa eleemosyna.

S. II.

Secunda difficultas enodatur.

Dico secundò: Intentio boni finis non excusat malitiam pravae electionis: unde ea quae sunt intrinsece mala, ut mendacium, furtum, homicidium, &c. ex nullo bono fine honestari possunt.

Est contra Cassianum Collat. 17. cap. 18. ubi approbare videtur sententiam Abbatis Joseph, dicentis licitum esse mentiri propter aliquem bonum finem, ut ad tuendam vitam proximi, vel aliquod grave damnum evitandum. Unde cap. 17. sic ait: *Quando igitur grave aliquid imminet de veritatis confessione discrimen, tunc mendaciorum sunt recipienda perugia.* Idem sensisse videtur Author operis imperfecti super Matthaeum, ad illa verba cap. 7. *Non potest arbor bona malos fructus facere; & alij quos refert Sixtus Senensis lib. 5. Biblioth. annot. 23.* Quae sententia à SS. Patribus, Theologis, & Iurisperitis damnatur tanquam erronea: Augustinus enim in libro contra mendacium, cap. 1. multis locis sacrae Scripturae mendacium nunquam posse honestari ostendit. Idem docet Gratianus in decreto 22. qu. 2. Et Alexander III. in cap. *super eo* de usuris, respondens Panormitano Episcopo, sic ait: *Scriptura sacra prohibet pro alterius vita mentiri.* Videtur etiam potest S. Thomas 2. 2. qu. 110. art. 3. ubi haec scribit: *Quod est secundum se malum ex genere, nullo modo potest esse bonum & licitum; quia ad hoc quod aliquid sit bonum, requiritur quod omnia rectè concurrant; bonum enim ex integra causa, malum verò est ex singularibus defectibus, ut Dionysius dicit 4. cap. de Divin. nomin. Men-*